

נְשִׁילָה לַהֲמִיָּה

יא בסיון התשפ"ב
מפטיירין רַבֵּי נְשִׁמְחֵי
(זכריה ב, יד)

פְּרִשֵׁת בְּהַעֲלֹתָךְ

סיפור לשבת

"וּמְדַוְּעַ לֹא יִרְאֲתֶם לְדַבֵּר בְּעַבְדֵי בְּמִשְׁה" (יב, ח)

מעשה באברך, שזה לו כבר כמה שנים מנישואיו, ועדיין לא זכה להיפקד בזרע של קיימא. הוא הגיע למעונו של הגאון הקדוש רבי מאיר אבוחצירא זכר צדיק לברכה, ותינה לפניו את צרתו הגדולה, והפציר בו, כי יבטיח לו לזכות בפרי בטן. אמר לו הצדיק: "דע לך, כי נעשתה על ידכם פגיעה ברב ססידר לכם חופה וקידושין... טרם תבואו אליי, עליכם לפייסו..." האברך קפא על מקומו. לאחר רגעים של חיל ורעדה, הוא נזכר במה שהתרחש בחופתו, הגאון רבי דוד פוברסקי זכר צדיק לברכה, ראש ישיבת פוניבז', הוא שהוזמן לסדר קידושין, וכך אירע המעשה:

המחותנים ביקשו מהגאון רבי דוד, להוסיף לכתובה כמה תנאים, שלא נהוג להכניסם לכתובה. ראש הישיבה פסק, כי אינו מסכים לכך, ומשהמשיכו האנשים לדרוש את כתיבת ההוספות בכתובה, התנצל ראש הישיבה והודיע, שלא יוכל לסדר את הקידושין, אם ימשיכו להתעקש על בקשתם.

לפתע, באותם רגעי לחץ, הגיב אחד המחותנים, 'לא נוכל לוותר בשום אופן על הוספת השורות הנחוצות הללו, ואין ברירה, גם אם כבוד הרב לא יסדר את הקידושין... הגאון רבי דוד לא כעס ולא התרגז כלל, וגם על פניו לא ניכרו שום סימני קפידא. מתוך שלוה ורוגע, קם ללכת, ויצא מאולם השמחות. רק בחלוף כמה דקות, התעשתו המחותנים, ורצו אחריו להשיבו. למזלם, רכבו של ראש הישיבה טרם הספיק לעזוב את המקום, והם התחננו לפניו: 'הרב יחזור ויסדר לנו חופה וקידושין, ותהא הכתובה בדיוק כפי רצונו, אנחנו לא מתעבים יותר...'. הרב פוברסקי - ענק בענווה, שב לאולם בשמחה, סידר את הקידושין, והכל בא על מקומו בשלום.

אלא, שמשתבר, כי מן השמים לא הסכימו למחול על הפגיעה בכבוד התורה... בבהילות, יצא האברך מבית רבי מאיר אבוחצירא ונסע תיכף ומיד מאשדוד, אל מעונו של ראש הישיבה רבי דוד פוברסקי בבני ברק. שטח בפניו את צרתו בדמעות, וביקש מראש הישיבה שיואיל למחול לו, 'משום שרבי מאיר אבוחצירא גילה לנו, כי עלבון כבוד התורה מפריע ומעכב כאן...'

הרב פוברסקי שמע את דברי האברך בכאב גדול, ולפתע פרץ בבכי מזעזע, על כך שבעטיו נמנע פרי בטן מזוג יהודי. לאחר מספר רגעים עת שנרגע מבכיו, מיד הצהיר מפורשות, כי מוחל במחילה גמורה ואין לו כל קפידא. עוד באותו הערב, שב האברך אל רבי מאיר אבוחצירא וסיפר לו כי הושגה המחילה. האברך לא זז משם, עד שבירכו הגאון הקדוש שיזכה להיושע כמשאלת ליבו. ואכן, באותה השנה, זכו הזוג להיפקד במזל טוב בזרע של קיימא.

{ איש לרעהו }

פניני המלבי"ם

וַיְהִי הָעַם כְּמִתְאַוְּנִים רַע בְּאֲזֵי ה' וַיִּשְׁמַע ה' וַיִּזְכֹּר אָפוֹ וַתִּבְעַר בָּם אֵשׁ ה' וַתֹּאכַל בְּקִצֵּה הַמִּזְבֵּיָה (יאל, ח)

'ויהי העם כמתאוננים', הנה חטא המתאוננים לא פורש, ורש"י ז"ל פי' מענין עלילות דברים, כמו כי תואנה הוא מבקש, והרמב"ן פי' מלשון צער, כמו אונן ואוני, וראב"ע פי' מענין און, כמו עד מתי ילין בקרבך מחשבות אונן ושלשת הפירושים נמצאו בספרי, ושלשתם אמת, שאם ר"ל תואנה ועלילה לבד היל"ל כמתאנים, כמו כי מתאנה הוא לי (מ"ב ה'), ואם על אנינות לבד היל"ל כאונים או כאוננים, רק שכולל כל אלה, וכבר פי' הר"א שהיה החטא שנצמח בלבכם עניני מינות ומחשבת און, בהיותם מתלבטים במדבר הנורא ההוא ונצטערו ע"ז מאד, עלה בלבם מחשבת און על ה' והשגחתו ועי"כ חיפשו עלילות ותואנות, ובאשר היה בסתר ובדברים שבלב לא נאמר פה ובעיני משה רע כמו שנאמר במתאונים, רק רע באזני ה', כי היה דברים שבסתר ומחשבת הלב, ועז"א וישמע ה', שהם חשבו שה' אינו יודע מחשבת לבם, אבל הנוטע און הלא ישמע, ובאשר אין עונשין על מחשבת הלב רק בחטא עכו"ם לכן אמר בספרי רבי אומר כמתאוננים רע, אין רע אלא עבודת כוכבים שנאמר כי תעשו את הרע בעיני ה', וכבר כתב הרמב"ם במו"נ שלא נמצא חרון אף אצל ה' רק על עכו"ם ומחשבת מינות, וע"כ באש ה' נשפט, ומשמע שהאש התפשט בכל המחנה רק שלא אכלה [שאכילת האש מציין ההשחתה שנעשה ע"י התבערה] רק בקצה המחנה, שהוא להפחותים שבקצה המחנה ועז"א (תהלים ע"ח) לכן שמע ה' ויתעבר ואש נשקה ביעקב וגם אף עלה בישראל, שגדר העברה הוא שהכעס מתפשט על הכלל גם על הבלתי חוטאים, ומפרש שאש נשקה ביעקב שהם הפחותים שנקראים בשם יעקב בהם נשקה האש ואכלה אותם, וגם אף עלה בישראל שהם הטובים שבהם שנקראים בשם ישראל שבהם לא אכלה האש להשחיתם רק בערה ע"י החרון שעבר הגבול והתעבר גם על הבלתי חוטאים:

ר"ת	יציאה	כניסה	ירושלים
21:01	20:26	19:09	ירושלים
20:59	20:29	19:26	תל אביב
21:03	20:30	19:21	חיפה
21:00	20:26	19:25	באר שבע

הבן איש חי

בנטילה ידיים צריך שיתכוין הנוטל לנטילה המכשרת לאכילה, ולכן אין נוטלין מקוף ולא מקטן פחות משש שאין לו מחשבה וכונה, זאת ועוד אחרת אע"פ שנטל כדן וכיון לנטילה המכשרת עם כל זה צריך הוא לשמור טהרת ידיו במחשבתו וכונתו, שאם הסיח דעתו משמירת ידיו זמן מרובה אע"פ שאינו יודע שנגעו ידיו במקומות מטונפים עם כל זה צריך לחזור וליטול, באופן שצריך להיות משים דעתו וכונתו על טהרת ידיו כל משך סעודתו, והיינו מפני דעיקר גירוש הסטרא אחרא היתה על ידי כונתו, ולכן ראוי שלא יסיח דעתו מטהרה זו כל זמן שאוכל, ולזה אמר הכתוב (קהלת ט, ז) "לך אכול בשמחה לחמך ושתה בלב טוב יינך כי כבר רצה האלהים את מעשיך", והיינו בשמחה אותיות מחשבה ואמר על ידי המחשבה וע"י לב טוב שהוא הכונה רצה האלהים את מעשיך, כי מעשה לברכה בלתי צירוף כונה ומחשבה אינה עולה לרצון, ונקיט שם אלהים על דרך שכתבתי לעיל כי מקום המחשבה והכונה הוא מוח ולב שמשפרם מספר אלהים, ולכן גם התורה שנמשלה לאכילה ושתיה דכתבי (משלי ט, ה) "לכו לחמו בלחמי ושתינו בייני מסכתי" גם כן הסח הדעת מוזיק בה דלכך צוה השם יתברך (דברים ד, ט) רק השמר לך ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך, ואמרו פן תשכח קאי על המוח ששם השכחה בר מנן:

מיני מזונות שברכתך האחרונה היא מעין שלש, וכן פירות של שבעת המינים וכן יין, דברכתך גם כן מעין שלש, דינם כפת לענין עקירת מקום דאסור לעקור ממקומו עד שיברך ברכה אחרונה, משום דיש אומרים כמו שהפת צריך ברכה במקומו כן אלו צריכים ברכה אחרונה במקומו, לפיכך לענין שנוי מקום אזלין לקולא בספק ברכות ואמרינן דינם כמו שאמרנו לעיל גבי פת, והוא דאם עמד ממקומו הראשון והלך לחצר אחרת אין עמידתו נחשבת גמר סעודתו אע"פ שהסיח דעתו מלאכול, מפני שצריך לחזור למקומו לברך ברכה אחרונה ולכן כשחוזר ואוכל ושותה אפילו במקום אחר על דעת סעודתו הראשונה הוא עושה לסיים סעודתו, וכל שכן אם חוזר למקומו הראשון ואוכל שאין צריך לברך ברכה ראשונה, אפילו לא הניח מקצת חברים:

אוכלין ומשקין שברכתם האחרונה היא בורא נפשות רבות, אלו לכולי עלמא אין צריך לברך ברכה אחרונה במקום האכילה או השתייה, אלא רשאי לעמוד ממקומו קודם ברכה אחרונה ויברך הברכה אחרונה במקום אחר, לפיכך עמידתו ממקומו לילך זהו גמר סעודתו, וכשחוזר ואוכל במקום השני צריך לברך ברכה ראשונה, ואע"ג דלא בירך עדיין ברכה אחרונה על אכילה דמקום הראשון, ואפילו שהיה בדעתו במקום הראשון ללכת למקום השני ולאכול שם עם כל זה מאחר דשינה מקומו מבית זה לבית אחר צריך לברך על מה שאוכל בבית השני, וכן נמי אם אחר שהלך לבית

אין צריכות ראייה. וזו מתת אלקים היא, וטבע הוא באנוש. יש שטבעו להיות איש חי רב פעלים, זריז ונשכר, ויש שטבעו להיות כבד ועצל. והנה, למלי דעלמא מדה זו רעה לאיש ועל אחת כמה וכמה לאשה, שצריכה להיות צופיה הליכות ביתה (משלי לא כז), ואם היא עצלה, אוי לה ואוי לביתה, ומחלוקות באות עליה, כלה בחמותה ואשה רעותה קנאה ושנאה ותחרות, אבל, על כל פנים, אין בזה כל כך עוון אשר חטא. ואם חננו השם עושר אין העצלות נרגש כל כך, ואינו עושה רושם, שהרי מלאכתו נעשית על ידי אחרים, אבל למלי דשמיא אם יש לו עצלה זו רעה חולה. ואף שזה טבעו מן הבטן ומן ההריון, אין זו דרך מוציאתו מירי עברה, כי ביד האדם להפך טבעו ולהחליף אותו על ידי עמל ויגיעה ועל ידי שירגיל עצמו אל הקצה האחר יכול לבוא לדרך האמצעי, ואדם מושל ברוחו, וכל אשר יחפץ יעשה, ולפום צערא אגרא (אבות טו פ"ה), ויגדר עצמו על ידי קנסות. ולו בכח יגבר איש בתחבולות, להיות קל כנשר, ורץ כצבי, לעשות רצון אבינו שבשמים:

הפלא יועץ

ערך עֲצֻלוֹת

כמו שהקדוש ברוך הוא עזרה בצרות נמצא מאד, כן ראוי לאדם שילך בדרכיו ויעזור את חברו בגופו וממונו ובדברים טובים דבר בעתו, ויהא נושא בעול עם חברו ולא יאמר שלום עלי נפשי ומה לי ולצרה הזאת. כי כולנו בני איש אחד נחנו, אחים אנחנו, ואח לצרה יולד. והעוזר, יהיה אלהי'ם בעזרו ועליו יצוץ נזרו:

ערך עֵזֵר

כמו שהקדוש ברוך הוא עזרה בצרות נמצא מאד, כן ראוי לאדם שילך בדרכיו ויעזור את חברו בגופו וממונו ובדברים טובים דבר בעתו, ויהא נושא בעול עם חברו ולא יאמר שלום עלי נפשי ומה לי ולצרה הזאת. כי כולנו בני איש אחד נחנו, אחים אנחנו, ואח לצרה יולד. והעוזר, יהיה אלהי'ם בעזרו ועליו יצוץ נזרו:

ספר חרדים

הפרשת תרומות ומעשרות בשביעית ופרק נו

המשרן שְׁאָסוּר לַעֲבֹד אֶת הָאָרֶץ בְּשִׁבְעִית, כִּן אָסוּר לְחַזֵּק יְדֵי יִשְׂרָאֵל שְׂעוּבְדֵיךָ אוֹתָהּ, אוֹ לְמַכֵּר לָהֶם כְּלֵי עֲבוּדָה, לְפִי שְׁאָסוּר לְחַזֵּק יְדֵי עוֹבְרֵי עֲבִירָה כְּדֵאֵת בְּפֶרֶק ה' דְּשִׁבְעִית (מ"ו-ט). וּמִחֲזִיקֵי יְדֵי גוֹיִם בְּשִׁבְעִית בְּדָבָרִים בְּלִבָּב, כְּגוֹן שְׂרָאוֹ אוֹתוֹ חוֹדֵשׁ אוֹ זֶרַע אוֹמֵר לוֹ תִּתְּחַזֵּק אוֹ תִּפְּלִיחַ, כְּדֵאֵת בְּפֶרֶק הַנֶּזְקִין (גִּיטִין סב, א), וְכִיּוֹצֵא בְּדָבָרִים אֲלוֹ, מִכְּנֵי שְׂאִינָן מִצִּיּוֹן עַל שְׁבִיתַת הָאָרֶץ, אָבָל לֹא יִסְעָדוּ בְּיָד, וּמִפְּרֵשׁ עוֹד בִּירוּשָׁלַיִם (שְׁבִיעִית פ"ה ה"ד), שִׁיכּוֹל לֹמֵר לוֹ עֲדַר וְחֹרֵשׁ, וְהַתְּבוּאָה שֶׁתִּצְאָ מִן הָאָרֶץ הַזֹּאת אֶקְנֶנָּה אַחַר הַשְּׁבִיעִית, וְרַבִּים הֵן מִכְּנֵי דְרָכֵי שְׁלוֹם. שְׁנֵינָן מִמִּסְכַּת שְׁבִיעִית פֶּרֶק ז' (מ"ג-ד): אֵין עוֹשִׁין סְחוּרָה בְּפִרְוֹת שְׁבִיעִית, וְלֹא בְּכַבּוּרוֹת, וְלֹא בְּתַרּוּמוֹת, וְלֹא בְּנִבְלוֹת וְלֹא בְּטַרְפוֹת וְלֹא בְּשִׂקְצִים וְלֹא בְּרַמְשִׁים, וְלֹא יִהְיֶה לוֹקֵט דְּרָקוֹת שְׂדֵה וּמוֹכֵר בְּשׁוּק, אָבָל הוּא לוֹקֵט וּבְנֵי מוֹכֵר עַל יָדוֹ. לֵקֵט לְעֵצָמוֹ וְהוֹתִיחַ, מִתֵּר לְמִכְרָן. לֵקֵחַ כְּכוֹר לְמִשְׁתָּה בְּנֵי אוֹ לְגַל וְלֹא צְרִיף לוֹ, מִתֵּר לְמִכְרוֹ. צוּרֵי תִּהֵי וְעוֹפוֹת וְדָגִים, שְׁנֵינָדְמֵנוּ לָהֶם מֵינִין טְמֵאִים, מִתְּרִין לְמִכְרָן. שְׁנֵינָן בְּפֶרֶק שְׁבִיעִי דְּשִׁבְעִית (מ"ז), תְּרוּבִין תְּדַשִּׁים שְׁכִבְשָׁן בִּינֵי יָשָׁן וְיִשְׁנִים בְּתַדְשׁ, תְּיָבִין בְּעֵוֶר, פְּרוּשׁ כְּגוֹן תְּרוּבִין שֶׁל שְׁבִיעִית שְׁכִבְשָׁן בִּינֵי שֶׁל שְׁשִׁית, אוֹ בִּינֵי שֶׁל מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית, תְּיָב לְבַעַר אֶת הַיִּין, שְׁתַּרִי טַעַם פְּרוֹת שְׁבִיעִית בּוֹ, זֶה הַפְּלֵל פְּרוֹת שְׁבִיעִית שְׁנֵינָעֲרָבוּ בְּפִרְוֹת אַחֲרִים, מִן כְּמִינוֹ כְּכֵל שְׁהוּא, שְׁלֹא כְּמִינוֹ כְּגוֹתֵן טַעַם, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן סְמ"ג (עֲשִׂין קְמוֹ קַמַּח). הַתְּמִיר הַתְּחוּב בְּשִׁמְטָה יוֹתֵר מִכֵּל לְאוּיִן, וְחֵיב גְּלוּת עָלֶיהָ, כְּמוֹ שֶׁהִתְמִיר בְּעִרְוֹת, שְׁנֵינָמֵר (ויקרא כו, לד) אִזְ תִּרְצָה הָאָרֶץ אֶת שְׁבִיתֶיהָ, וְהִתְחִיר הָעֵנָן פְּעָמִים רַבּוֹת, כִּל יְמֵי הַשְּׁמֵת תִּשְׁבֹּת' (שם, לה), וְנִצְמֵר (שם, מג) וְהָאָרֶץ תִּעֲזֹב מֵהֶם וְתִרְץ אֶת שְׁבִיתֶיהָ, וְכֵן שְׁנֵינָ (ראה אבות פ"ה מ"ט), גְּלוּת בָּאָה עַל עֲנֵי הַדִּין וְעַל עוֹת הַדִּין וְעַל שְׁמֵטַת הָאָרֶץ, מִכְּנֵי שֶׁכֵּל הַכּוֹפֵר בָּהּ אֵינוֹ מוֹדֵה בְּמַעֲשֵׂה גְּרָאשִׁית וּבְעוֹלָם הַבָּא, עַד כָּאֵן לְשׁוֹן רַמְבַּ"ן בְּפִרְוֹת הַתְּמִיר (ויקרא כה, ב). וְכֵל הַבָּאִים לְדוּר בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, תְּיָבִין לְחַזְרָה מֵאֵד מֵאֵד בְּשִׁמְטָה וּבְכֵל הַמְּצוֹת הַתְּלִיּוֹת בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל כְּשֶׁהָיוּ וְהִירָן לְמִנְיָן הָאֲמוּרָאִים הַתְּרִים בָּהּ כְּדֵאֵת בִּירוּשָׁלַיִם, כְּדֵי שְׁלֹא תִהְיֶה מְצוֹת הַדִּירָה בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל בָּאָה בְּעִבְרָה שֶׁל בַּטּוֹל הַמְּצוֹת הַתְּלִיּוֹת בָּהּ, וְנִמְצָא הַפְּסָדֵן יוֹתֵר עַל שְׁכָרָה, וְאֵלֶּהֵי יִשְׂרָאֵל יְעוֹרְנוּ לְקִיּוֹן אֲמֵן.

חידושים לפרשה

וְהָאִישׁ מִשָּׁה עָנָו מְאֹד מִכָּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנֵי הָאָדָמָה (י"ב, א)

ובאבות פ"ר הזהירונו חז"ל ממדת הגאווה, ואמרו מאד מאד הוא שפל רוח". וצריך להבין למה זה הזהירו על המדה הזו יותר מעל כל המדות, עד שכפלו את התיבה "מאד מאד", כלומר סכנה היא ביותר להתנהג במדת הגאווה ורדיפת הכבוד, ורק שפלות הרוח והענוה, הן הנה המדות המשובחות של האדם הנעלה. אמנם ידוע, כי בעוה"ז אין כל תשלומין עבור מצוה, כי כל חללא דעלמא לא יספיק לשלם עבור מצוה אחת, וכמו שכתבו הראשונים ז"ל, שעל האדם לבזבז כל ממונו אם יאנסוהו לעבור על לא תעשה", ושכר מ"ע עין לא ראתה ובשביל זה לא נתגלה בתורה שכר המצות עשה, כמו שכתב הרמב"ן ז"ל. ובאור הדברים הוא, כי התשלומים שישנם בעולם הזה אינם ממין התשלומין השייכים עבור קיום המצוה. כי מכיון שהמצוות רוחניות הנה, ממילא שא"א לשלם שכרם בעיניים גשמיים, שאינם ממין התשלומין. ושכר מצוה – מצוה אמרו ז"ל, ואם יתן איש את כל הון ביתו באהבת התורה והמצוות, בוז יבזו לו, וכדרשת חז"ל עה"כ הזה בב"ר ובמדרש אולם אם מי שהוא מקבל בעולם השפל הזה כבוד עבור מצוה אחת, אף אם הוא כבוד מדומה, עכ"ז הוא כבר מעין מין התשלומין, כי הלא כבוד הוא ענין רוחני. והנה אף כי בערכי הקנין שלנו אין אפילו הכבוד היותר גדול נערך בדמים, כי אין המטבע הזאת עוברת לסוחר, אבל בכ"ז מזילים אנשים זהב מכיסם לאלפים ולרבבות בעד הכבוד המדומה הזה, שמע מינה, כי יש ספוק רוחני לזה שמתכבד ברבים, והכל מקלסים ומשבחים אותו על פעלו הגדול או על עשרו הרב או אפילו חכמתו הגדולה, וזהו כבר ממין תשלום רוחני מגושים חלף רוחניות נאצלה. ולזה הזהיר התנא להשמר ולהזהר מזה בכל האפשר. כי בעינינו גשמיים א"א להשתלם אף עבור חלק קטן מהמצוה, אולם אם מי שהוא משתלם בעיניים רוחניים, כמו כבוד וגאווה וכדומה, אזי יוכל היות כי ינכו לו מזכויותיו, כי הלא ממין התשלומין הוא זה, רוחניות עבור רוחניות, ויוכל היות כי עבור כל פעולותיו הטובות של האדם יחד את המצוות, ישתלם בהאי עלמא בכבוד ותהלות ותשבחות, וישאר חלילה עני בעלמא דאתי, עני וערום מן המצות כי יבוא על שכרו כאן, ומאומה לא ישא בעמלו הרב. ולכן אמרו, מאד מאד הוא שפל רוח, כלומר ברח מן הכבוד כמו מי שבורח מן האש, פן יבולע לך ותצא נקי מנכסך בעלמא דאתי.

ומדוע לא יתאקם לזכר עֲבָדֵי הַמֶּלֶךְ (י"ב, ח)

וברש"י שם אינו אומר בעבדי משה, אלא בעבדי במשה, בעבדי א"ע שאינו משה, במשה אפילו אינו עבדי, כדאי הייתם לירוא מפניו, וכ"ש שהוא עבדי ועבד מלך מלך, הי' לכם לומר, אין המלך אוהבו חנם. והדברים צריכים באור, כי הלא כל חשיבותו של משה, הוא רק בשביל שהוא עבד ה'. אולם למען הבין כונת רש"י ז"ל, צריכים להקדים מאמרם ז"ל בברכות סוף פ' אין עומדין (ל"ד ע"ב) מעשה בר' חנינא בן דוסא, שהלך ללמוד תורה אצל ר' יוחנן בן זכאי, וחלה בנו של ריב"ז. אמר לו, חנינא בני, בקש עליו רחמים ויחיה. הניח ראשו בין ברכיו ובקש עליו רחמים ויחיה. אמר ר' יוחנן בן זכאי, אלמלא הטיח בן זכאי את ראשו בין ברכיו כל היום כולו, לא היו משגיחים עליו. אמרה לו אשתו, וכי חנינא גדול ממך? אמר לה, לא, אלא הוא דומה כעבד לפני המלך, ואני דומה כשר לפני המלך. ע"כ. רואים אנו מזה, כי מדרגות שר ועבד אינן דומות ז"ל. אם אמנם בדרגת השר יותר גדולה, כמדרגת ר' יוחנן בן זכאי לגבי תלמידו ר' חנינא בן דוסא, אבל בכ"ז העבד הוא כבן בית נכנס ויוצא שלא ברשות והשר אינו רגיל לבוא לפניו (רש"י שם). וזהו מה שפירש"י ז"ל, מדוע לא יתאקם לזכר בעבדי במשה, עבדי אף על פי שאינו משה, מדרגתו גדולה כמעלת העבד שיוצא ונכנס שלא ברשות, ובמשה, אפילו אינו עבדי, ג"כ כדאי הייתם לירוא מפניו כי ע"כ הלא שר וגדול הוא, ובכל ביתי נאמן הוא, ומכש"כ אם הוא אצלי בשתי הבחינות, ושתי הסגולות של שר ועבד יחד בו מתאימות, עאכ"ו צריכים הייתם לירוא מפניו.

{ חפץ חיים על התורה }

נצור לשונך מדע

כלל י סעף יג

ואף על פי כן נראה לי, דאם הוא משער, שעל ידי זה, שישפר לאנשים, האידך שפלוני עשה לו עולה בענין ממון וכיצא בזה, תוכל לבוא לו מזה תועלת על להבא, כגון, שישפר לאנשים, שדבריהן נשמעין לו, אם יוכיחוהו על זה, ואולי על ידי זה ישיב לו הגולה ויהיזק וכיצא בזה, מטר לו לספר להם ולבקש מאתם, שישיעוהו בזה. ולפעמים יציר תועלת על להבא מהספור, אפלו שלא בענין ממון, (דהיינו ענין צער ובשתי ואונאת דברים וכיצא בזה), כגון, אם נודע לו בברור, אידך שפלוני רוצה לקרפו ולגדפו על דבר פלוני ופלוני, אם יספר זה לאנשים חשוכים או לקרוביו של פלוני, ויצריך לפניהם את אמתת הענין, ויראו בעצמם שהדין עמו, אפשר שימנעוהו מזה, או אפלו הוא דבר, ששכר עבר, ששכר חרף אותו, אף שהוא משער, שאם לא יספר הדבר לקרוביו, או לאנשים חשוכים, קדי שימנעוהו מזה, יבוא עוד לקרפו ולגדפו ככל אלו האנשים וכיצא בזה, מטר לספר הדבר לבני אדם, אף שעל ידי הספור יתבזה חברו לפני השומעים, פנין דאין פגנת המספר לזה, רק הוא רוצה לשמר את עצמו, שלא יהיה לו ממנו נזק בענין ממון או צער וכו'.

הצטרפו אלינו ותמכו בהגדלת הצדקה והחסד למשפחות

עמותת "בצדקה תפונני" שמה לה למטרה לספק ולדאוג לצרכיהם של משפחות מעוטי יכולת פלפלית ע"י מתן סיוע פלפלי רחב היקף. העמותה פועלת ללא מטרות רווח כלל!

לתרומות:

בנק לאומי (10) | סניף 858 | מס' חשבון 06555085 | מס' עמותה 580643104

קוד מוסד להרשאה בחשבון הבנק 21965

ניתן לתרום גם דרך "נדרים פלוס" ובאשראי בטלפון ובאתר

דרכי התקשרות לקבלת והפצת העלון:

alon@gamah.org - אימייל לכל מטרה

אתר הגמ"ח - WWW.GAMAH.ORG

054-4785404 | 054-6091685

בצדקה תפונני
נ"מ ס"ח מ"ח מ"ח וס"ח נ"מ

חיזוק אמונה וביטחון

הכרת הטוב, חיוב גמור

[המשך משבוע שעבר..]

הרמב"ן כתב, אשר הוצאתיך מארץ מצרים, שהם חייבים שיהיה השם הגדול והנכבד והנורא הזה להם לאלהים שיעבדוהו, למה? כי הוא פדה אותם מעבדות מצרים, כטעם כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים, אז חייבת להיות הכרת הטוב ולעשות כל מה שהוא מבקש וכל מה שהוא דורש בלי הבנה, למה? שהם היו עבדים במצרים הם ביקשו.. הם ביקשו הסבר מהמצרי למה הוא שולח אותם לאסוף שקצים ורמשים? הם ביקשו הסבר למה הוא מבקש שיטעו להם כל מיני כרמים? הם ביקשו הסבר למה לך תביא לי דוב היום, שולח את היהודי לך תביא לי דוב. מה זה? והוא הסביר לו? אם הוא היה שואל היה מקבל במקל, לא הסביר לו, ה' הסביר להם, מביא להם את הדובים, מביא להם את האריות, כל מה שביקשתם הוא הביא להם, ביקשתם שקצים ורמשים - הבאתי לכם כנינים, מה שאתם מבקשים מהישראלי אני אביא לכם, אל תדאגו אני אביא לכם, הוא לא יכול להביא, מידה כנגד מידה. אבל בלי שאלות, וכיצד יבוא האדם לידי הרגשת הכרת הטוב? כיצד יבוא האדם לידי הרגשת הטוב? על ידי דיעת כל פרטי הטובה שנעשתה עמו, ועל כן נצטרינו במצות סיפור יציאת מצרים, כי על ידי הסיפור על כל הפרטים זה מחדש את טובות ה' יתברך עמנו כשהוציא אותנו ממצרים כאילו הוא יצא עכשיו, אנחנו עוברים את התהליך וכאילו הוא יצא, ואז מרגיש את החיוב של העבודות מתוך הרגשת הכרת הטוב, כי זוהי סגולת הסיפור לחיות את העבר בהווה, כשאדם מספר ארוע מרגש שקרה בעבר הוא מתרגש מחדש עד לדמעות כאילו הדבר קורה עכשיו.

אז כך באותה מידה שאדם מרבה לספר ולפרט בניסי יציאת מצרים מתרבות בליבו הרגשות של הכרת ה' יתברך וגדולת מעלתו, כפי שהביא רבי ירוחם ממיר זצ"ל בשם הסבא מקלם זצ"ל שכל המרבה לספר ביציאת מצרים הרי זה משוכח, היינו שזה מלשון משביח, הרי זה משוכח - זה שמספר הוא נעשה משוכח יותר ויותר. למה? כי הוא מכיר טובה יותר ויותר לקב"ה. ולכן בסיפור ההגדה מתחיל בגנות ומסיים בשבח, ולא מספיק לספר רק בניסים של יציאת מצרים, אלא צריך לספר גם בגנות של מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו, איזה בוינות לחשוב אין יהודים עובדים עבודה זרה וכו' וכו', רק להסתכל על זה. ועבדים היינו לפרעה, יבאבאי, איזה עבודה זרה לבנים ואיזה קושי ואיזה מכות ואיזה זה, ואיזה רציחה של ילדים ותינוקות והכל, ורק אח"כ השבח של ויוציאנו ה' ממצרים ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו.

כי אם היתה מטרת הסיפור רק לברר ולאמת האמת האמונה במציאות ויכולת ה', לזה היה מספיק בסיפור השבח בלבד והיינו מספרים רק את השבחים ואז היינו מוותרים את כל מה שרוצים, אך מכיון שעיקר סיפור יציאת מצרים הוא קבלת עול מלכות שמים מתוך הכרת הטוב, לכן מתחיל בגנות, כי כפי גודל הגנות כן גדולה הכרת הטוב על הגאולה וההצלה.

לפי יסוד זה שמצות סיפור יציאת מצרים המטרה היא הכרת הטוב, התבאר לנו מדוע בעל ההגדה הביא דרשת חכמים ז"ל בהבאת ביכורים, ולא את הפרשיות בחומש שמות שעיקרן סיפור השעבוד והיציאה, כי לשתי המצוות הללו מטרה אחת - הכרת הטוב לה' יתברך. כמו שביאר רבינו ירוחם הלוי ממיר זצ"ל. והנה כל סדר ההגדה הוא על פרשת ארמי אובד אבי, שענין קריאת הפרשה של ביכורים כמו שכתב רש"י, כל הקריאה של פרשת הביכורים לומר שאינו כפוי טובה. וסמכו בעל הגדה כאן, הרי שתכלית שניהם אחד הוא, גם יציאת מצרים וגם סיפור הביכורים, שלא להיות כפוי טובה ולהכיר טובה לבעל הטוב. לא יאומן כי יסופר כמה שזה מתוק מדבש.

אז יש לנו טבע להכיר טובה, יש לנו גם טבע שזה נהמא דכיסופא להתבייש מקבלה, ולכן אם אדם נזקק כבר לקבל, אז הוא צריך להכיר טובה למי שנתן, ולפי גודל ההטבה ככה הוא צריך להחזיר, ולכן אין באופן כללי להסתכל על הדבר, אלא על פרטי הפרטים של כל ההשתדלות והמאמץ וגודל הנתינה שנתן לו מי שנתן. כי לפי זה הוא צריך להכיר טובה. ז"א בן אדם לא יכול להסתכל ולהתבונן רק כמה הבן אדם שנתן לו השקיע, אלא צריך גם להסתכל מה גודל ההטבה שהוא קיבל, נכון שבטבע של הבן אדם זה להפחית בערך הטובה אם הנותן הוא עשיר לעומת מי שהוא לא עשיר, אבל צריך האדם הטוב להתבונן מה לי הוא מה לי הוא. מה היית מעדיף, שיתן לך עשרה שקלים שזה חצי, חצי מרכושו של העני, ואז תאכל פיתה פלאפל, או אתה מעדיף שתקבל אלף דולר מעשיר ויהיה לך לחודש ימים לאכול, מה עדיף? בטח שעדיף זה נכון? אתה אומר אבל מה זה אלף דולר, זה לא חצי רכושו של העשיר, אז מה, אז אתה צריך להחזיר טובה לעני פי כמה וכמה מהעשיר או שאתה צריך גם להסתכל כמה אתה קיבלת וכמה הוא פתר לך אתה מבין את הקיבוץ נדבות כמו שאומרים, אבל בטבעו של בן אדם תמיד להפחית ככה גם כן, כי אדם לא רוצה, הוא מתבייש, מתבייש, קוראים לזה מתבייש, כמו שראינו, שהצעירה מתביישת מהזקנה אז היא הופכת את העלים. אז לכן כל אחד צריך לראות כמה צריך להכיר טובה למי שעשה לו טובה, אז אם זה טובה בממון כמה, ואם זה ברוח - על אחת כמה וכמה. ואם זה מביאו לחיי העולם הבא, ווי ווי, שיש לנו

הלכה מפורשת, אביו ורבו מי קודם לפדות אותו מן השבי? רבו שלימדו תורה, רק אם הם שוים אז אביו קודם, יש לו גם מעלה שהוא אביו, אבל אם לא - רבו, כי זה מביאו לחיי העולם הזה וזה מביאו לחיי העולם הבא. אל תגיד אבל אם הוא לא היה מביא אותי לעולם הזה אז הרב גם לא היה מביא אותי לעולם הבא, לא, לא מותק, לא, זה שהוא הביא יופי, נגמר סיפור זה, עכשיו מי מביא אותך מכאן, לא משנה איך הגעת עד פה, מי מביא אותך מכאן עכשיו לעולם הבא - זה שהביא אותך לעולם הבא זה אתה חייב בו יותר, אתה צריך לפדות אותו, אתה צריך לכבד אותו. אבל אין הכרת הטוב, זאת הבעיה, אין הכרת הטוב זאת הבעיה, לא של מי שחסר לו לקבל, אלא מי שלא נותן, מסכן אומלל. למה? כי מי שלא יודע להכיר טובה הוא כמו עמוך ומואב. וזה לא נקרא מזרע היהודים. כי סתם יהודי הוא גומל חסדים, סתם יהודי הוא גומל חסדים גם בלי שיתנו לו, כל שכן אם אתה חייב, אז אם לגמול חסדים למי שאתה לא חייב זה טבעו של היהודי, ביישנים רחמנים גומלי חסדים, אז כל שכן שאתה צריך לתת למי שנתן לך, ואם אתה לא עושה את זה לא מזרע היהודים אתה, זה עמוך ומואב, שעמוך ומואב לא הכירו טובה ארבע מאות שנה קודם שאברהם הציל את לוט אביהם, בשביל שלא קידמו אותנו בלחם, אם הם לא קידמו אותנו בלחם ובמים, אם הם לא קידמו אותנו בזה ואנחנו לא היינו צריכים את זה, כי היה לנו מן, והיה לנו בארה של מרים, אבל לקדם לפחות, לעשות את הפווה שאתה נותן, גם זה לא, וגם היו מוכנים לשלם - גם זה לא, זה עמוך ומואב. מי שמתכחש לטובה או עוד מי שיוצא נגד המטיב ומפנה לו עורף או גב או מדבר עליו או כל מיני דברים כאלה, רחמנא ליצלן מה יהיה דינו, והמבין יבין.

מתוך שיעורו של כבוד הרב

אמנון יצחק שליט"א בבית מדרש

'קהילות פז' בני ברק.

02.04.2013 למנינים

לשמיעת שיעורים והרצאות חייגו

(גם מטלפון כשר)

02-3724787

לזיווג הגון מהרה
אבנר מואיז בן משה
שלומי בן רינה

לעילוי נשמת
ישואה בת מלכה,
חיים בן ברכה
ז"ל

לעילוי נשמת
ציון בן יהודית
שולה בת חנה

לרפואה שלמה
מהרה
מינה בת סימה
תמר בת שלמה

להצלחה בעסקים
בן ציון בן חנה
לרפואה שלמה
תמר בת שלמה

ברכה והצלחה לכלל
תורמי הגמ"ח

להצלחה למוסדות
'לדעת חכמה ומוסר'

לעילוי נשמת
שרה בת רבקה
דוד בן רבקה